

Correctievoorschrift HAVO

2008

tijdvak 1

aardrijkskunde

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, hoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 58 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Migratie en vervoer

Opgave 1 – Emigratie uit Afrika

- 1 **maximumscore 1**
het economisch motief of een voorbeeld daarvan
- 2 **maximumscore 2**
  - de angst voor geweldsuitbarstingen / burgeroorlog / gewapende conflicten / hongersnood 1
  - 52e druk: kaart 149D / 53e druk: kaart 165E 1
- 3 **maximumscore 1**
transporteerbaarheid / transferability
- 4 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
  - in zowel Marokko als Egypte de werkloosheid groot is 1
  - zowel in Europa als in de landen van het Midden-Oosten de werkgelegenheid (relatief) groot is (zodat de complementariteit tussen landen van vertrek en landen van vestiging niet verschilt) 1
- 5 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat de wil tot migratie onder hoger opgeleiden (relatief) groter is dan onder lager opgeleiden.

Opgave 2 – Asielverzoeken in de Europese Unie

- 6 **maximumscore 2**
Uit de uitleg moet blijken dat
  - door een strenger asielbeleid in een aantal landen (oorzaak) 1
  - asielzoekers uitwijken naar landen met een soepeler asielbeleid (gevolg) 1
- 7 **maximumscore 2**
  - nee, de tabel is daarvoor ongeschikt 0
  - Het gaat om absolute getallen die in landen met een zeer verschillende bevolkingsomvang tot verschillen in de ervaren asiieldruk zullen leiden 2
- 8 **maximumscore 1**
geografische nabijheid

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 2 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:	
	• Tsjechië, Slowakije en Polen zijn sinds 2004 lid van de EU (oorzaak)	1
	• waardoor de EU-buitengrens voor Russische asielzoekers nu dichterbij ligt (gevolg)	1
	of:	
	• Tsjechië, Slowakije en Polen zijn sinds 2004 lid van de EU (oorzaak)	1
	• en kunnen als tussenliggende mogelijkheid dienen voor Russische asielzoekers (gevolg)	1
10	maximumscore 2	
	• Veel asielzoekers uit de Democratische Republiek Kongo spreken Frans	1
	• 52e druk: kaart 190B / 53e druk: kaart 204B	1

Opmerking

Een antwoord waaruit een voorkeur van asielzoekers voor België blijkt, alleen omdat dit een voormalige Belgische kolonie is, is fout.

Opgave 3 – De afgeslankte Betuweroute

11	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat	
	• de aanleg van de Noordtak de spoorverbinding tussen Rotterdam en Bremen/Hamburg zou hebben verbeterd (oorzaak)	1
	• waardoor snellere uitwisseling van goederen / specialisatie had kunnen plaatsvinden (gevolg)	1
12	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat	
	• de aanleg van de Zuidtak de relatieve ligging van Rotterdam ten opzichte van het Europese kerngebied zou hebben verbeterd (oorzaak)	1
	• waardoor vrachtrederijen eerder voor Rotterdam dan voor Bremen/Hamburg zouden hebben gekozen (gevolg)	1
13	maximumscore 3 Uit de uitleg moet blijken dat	
	• de gebruikersdichtheid zal afnemen (oorzaak)	1
	• waardoor de opbrengsten lager worden (gevolg / oorzaak)	1
	• zodat de investeringskosten er niet uitgehaald zullen worden (gevolg)	1
14	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat de Betuweroute voor een groot deel van het traject (Papendrecht–Valburg) gebundeld is met de A15.	

Opgave 4 – Mainports van het luchtverkeer

15 maximumscore 2

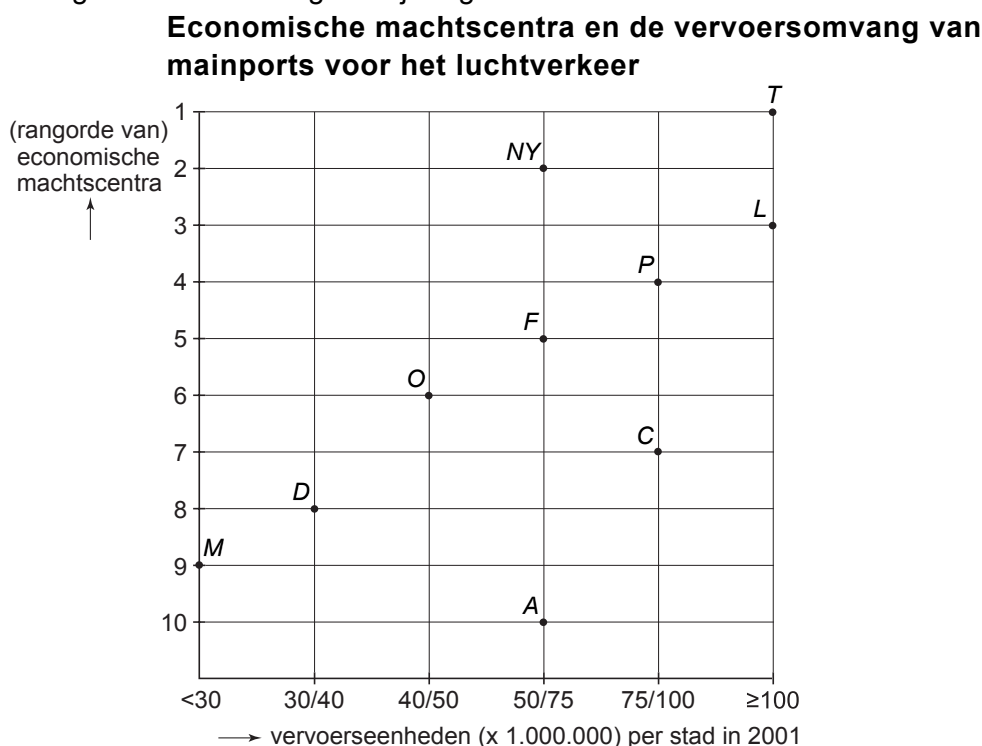
Uit de verklaring moet blijken dat

- de 'motoren' van mondiale economische groei vooral in Noord-Amerika, Europa en Oost-Azië liggen / in Noord-Amerika, Europa en Japan een welvarende bevolking woont (situatiebeschrijving) 1
- hoe meer ontwikkeld / welvend gebieden zijn, hoe meer interactie er tussen die gebieden plaatsvindt (algemene regel) 1

16 maximumscore 3

- Een voorbeeld van een juiste titel boven de figuur: (Rangorde van) economische machtscentra en de vervoersomvang van mainports voor het luchtverkeer 1
- Langs de verticale as staat: (rangorde van) economische machtscentra 1
- In het diagram zijn alle economische machtscentra op de juiste plaats ingevuld 1

De figuur dient als volgt te zijn ingevuld:

17 maximumscore 2

Een voorbeeld van een juist antwoord is:

Naarmate een plaats hoger / lager scoort op het kenmerk 'economisch machtscentrum' scoort de plaats ook hoger / lager op het kenmerk 'mainports'.

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 2 Uit de verklaring moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • Amsterdam voor Noord-/ West-/ Europa een hubfunctie vervult (situatiebeschrijving) 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • hoe belangrijker de hubfunctie is, des te groter het aantal transferpassagiers (algemene regel) 	1
19	maximumscore 3 Voorbeelden van juiste gegevens zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Londen heeft het grootste aantal vervoerseenheden / de grootste hoeveelheden passagiers / goederen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Londen heeft de meeste intercontinentale verbindingen >1.000.000 passagiers 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Londen heeft de meeste spokes / aanvoerlijnen (>1 miljoen passagiers) binnen Europa 	1

Natuur en milieu

Opgave 5 – Wieringen en de Wieringermeer

20	maximumscore 3 Voorbeelden van juiste kenmerken zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> – de Wieringermeer ligt enkele meters onder NAP. – Er is regelmatige, grootschalige blokverkaveling. – Er ligt een boezemwater (of omschrijving hiervan) omheen. – Er liggen grote dijken omheen. – Het grondgebruik is overwegend akkerbouw. 	
	per juist kenmerk	1
21	maximumscore 2 Voorbeelden van juiste gegevens zijn:	
	<ul style="list-style-type: none"> – Het landschap is kleinschaliger op Wieringen. – Er liggen meer sloten op Wieringen. – Er zijn meer hoogteverschillen (gradiënten) op Wieringen. 	
	per juist gegeven	1
22	maximumscore 2 Uit de uitleg moet blijken dat	
	<ul style="list-style-type: none"> • Wieringen tot de inpoldering van de Wieringermeer een eiland was 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • de aanleg van het Wieringerrandmeer het eilandkarakter duidelijker naar voren laat komen 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – De ecologische voetafdruk

- 23 maximumscore 1**
 Een voorbeeld van een juist argument vóór de stelling is:
 Een klein en dichtbevolkt land als Nederland kan binnen zijn landsgrenzen niet in zijn behoeften voorzien.
- 24 maximumscore 1**
 Een voorbeeld van een juist argument tégen de stelling is:
 Nederland eist door de import van landbouwproducten en grondstoffen een groter deel op van wat de aarde voortbrengt dan Nederland volgens een evenredige verdeling naar het aantal inwoners toekomt.
- 25 maximumscore 2**
 Uit de uitleg moet blijken dat
- China in tegenstelling tot Afrika een periode van economische groei doormaakt (oorzaak) 1
  - waardoor het beslag van China op grondstoffen, vergeleken met dat van Afrika, sterk zal stijgen (gevolg) 1

Opgave 7 – Bedreigd hoogveen

- 26 maximumscore 1**
 De aanwijzing moet het volgende element bevatten:
 Er zijn afgeveende vlakten / er is afgegraven hoogveen (in de directe omgeving) te zien.
- 27 maximumscore 2**
 Voorbeelden van juiste verstoringen zijn:
- verdroging
  - vermesting
  - verzuring
- per juist type verstoring 1
- 28 maximumscore 2**
 Uit de uitleg moet blijken dat
- in een klein gebied de populaties plantensoorten kleiner zijn dan in een groot gebied (oorzaak) 1
  - waardoor in een klein gebied een plantensoort een grotere kans heeft uit te sterven dan in een groot gebied (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – Een buitendijkse polder in Friesland

29 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste kenmerken zijn:

- rechthoekig / rationeel
- regelmatig
- grootschalig

per juist kenmerk 1

30 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de buitendijkse polders nog regelmatig door de zee worden overstroomd (oorzaak) 1
- waardoor de bodem te zout is voor akkerbouw (gevolg) 1

31 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- door het doorsteken van de zomerdijk de zee meer toegang krijgt tot het gebied (oorzaak) 1
- waardoor de dynamiek / de biodiversiteit in het gebied toeneemt (gevolg) 1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen

bron 1	vrij naar: Maandschrift Economie, jaargang 67, 2003
bron 2	vrij naar: Maandschrift Economie, jaargang 67, 2003
bron 3	vrij naar: CBS, UNHCR
bron 4	vrij naar: De Grote Bosatlas
bron 5	bron: Cito
bron 6	vrij naar: RPD, De kwaliteitsagenda
bron 7	vrij naar: De Basis Bosatlas, Groningen, 2004
bron 8	vrij naar: De Basis Bosatlas, Groningen, 2004
bron 9	vrij naar: Topografische Atlas van Nederland, deel West-Nederland, 1988
bron 10	vrij naar: www.Wieringernieuws.nl, 28 februari 2006
bron 11	vrij naar: de Volkskrant, 8 juni 2000